

Ата-аналар үшін кеңес
«Балалардың еркеліктері мен қырсықтығын
қалай жеңуге болады?»

консультативтік пункт жұмысы шеңберінде,
консультацияны педагог-психолог дайындады,

Еркеліктері мен қырсықтығын қалаусыз мінез-құлықтың құрамдас бөлігі ретінде қарастырылады, сонымен қатар бағынбау мен бұзақылықта көрінетін бағынбау. Сондай-ақ: балалық негативизм, яғни, белгілі бір себептерсіз бір нәрсені қабылдамау; ерік-жігер; тәртіпсіздік.

Қалаусыз мінез-құлықтың барлық формалары тек әлеуметтік қауіптілік дәрежесінде ерекшеленеді, сонымен қатар баланың жасына және жеке ерекшеліктеріне байланысты. «Еркелік пен қырсықтық» ұғымы өте байланысты және олардың арасында нақты шекара жоқ. Еркелік пен қырсықтықты жеңудің жолдары ұқсас.

ҚЫРСЫҚТЫҚ – бұл негативизмге өте жақын психологиялық жағдай. Бұл адамның мінез-құлқының теріс ерекшелігі, ол басқа адамдардың өтініштеріне, кеңестеріне, талаптарына негізсіз және қисынсыз қарсы тұруда көрінеді. Қыңыр бағынбау түрі үшін мотивтер жоқ.

Қырсықтықтың көріністері:

- басталған әрекетті жалғастыру, тіпті оның мағынасыз екендігі анық болған жағдайда да;

- психологиялық қорғаныс ретінде әрекет етеді және селективті сипатқа ие, яғни бала өзінің қателік жібергенін түсінеді, бірақ оны мойындағысы келмейді.

- Егер қырсықтықты жеңу үшін шаралар қабылданбаса, мінезге айналуы мүмкін. Уақыт өте келе ол балалардың алдамшылығын тудырады, жүйке жүйесінің бұзылуына, неврозға, тітіркенуге әкелуі мүмкін. Егер мұндай көріністер мектепке дейінгі жаста болса, онда реактивті күйлерден созылмалы күйге ауысады, содан кейін педагогикалық немқұрайлылықтың бастапқы кезеңі пайда болады.

ЕРКЕЛІК - бұл ақылға қонымды негізсіз әрекеттер, яғни «Мен мұны қалаймын және болды!!!». Олар баланың әлсіздігінен туындайды және белгілі бір дәрежеде өзін-өзі қорғаудың бір түрі ретінде әрекет етеді. Нәзік жүйке жүйесі еркеліктің дамуына ықпал етеді.

Еркеліктің көріністері:

- басталған әрекетті жалғастыру, тіпті оның мағынасыз екендігі анық болған жағдайда да;

- наразылықта, ашуланшақтықта, жылауда;

- қозғалтқыштың шамадан тыс қозуында.

Балалардың еркеліктері мен қырсықтығы туралы ата-аналар нені білуі керек?

Еркелік пен қырсықтық кезеңі шамамен 18 айдан басталады.

Әдетте, балалардың мінез - құлқындағы бұл көріністер 3,5-4 жаста аяқталады. Қырсықтықтың шыңы өмірдің 2,5 - 3 жылында болады. Ұлдар қыздарға қарағанда қыңыр. Қыздар ұлдарға қарағанда көп еркелейді. Дағдарыс кезеңінде балаларда күніне 5 рет еркелік пен көңіл-күй шабуылдары болады. Кейбір балаларда-19 рет! Егер 4 жасқа толған балалар әлі де жиі ерке және қыңыр болып қала берсе, онда бұл, ең алдымен, баланы ата-анасымен басқарудың ыңғайлы әдісі. Көбінесе бұл баланың қысымына ұшыраған ата-аналардың келісімді мінез-құлқының нәтижесі, көбінесе олардың тыныштығы үшін.

Балалардағы еркеліктері мен қырсықтықты жеңу үшін ата-аналар не істей алады ?

Еркеліктері мен қырсықтыққа көп мән бермеңіз. Ұстамасын ескеріңіз, бірақ бала үшін көп уайымдамаңыз. Ұстамасы кезінде жанында болыңыз, оған сіз оны түсініп тұрғанызды сездіріңіз.

Осы уақытта балаңызға дегеніне көндіру тырыспаңыз-бұл пайдасыз. Айғайдың мәні жоқ, ұрып-соғу оны одан сайын қоздырады.

Балаңызбен мінез-құлқыңызда табанды болыңыз, егер сіз «жоқ» десеніз, әрі қарай осы пікірді ұстаңыз. Баланың ұстамасы қоғамдық жерде болған кезде де берілменіз. Көбінесе бір ғана нәрсе көмектеседі-оны қолынан ұстап, алып кету.

Есірік пен еркелік көрермендерді қажет етеді, бөгде адамдардың көмегіне жүгінбеңіз: «Қараңыздар, қандай жаман қыз, Ай-яй-яй!». Балаға тек осы қажет.

Аландатуға тырысыңыз: «Қара, менде қандай қызықты ойыншық бар (кітап, бір нәрсе)!». Мұндай аландататын әдістер еркені қызықтырады және ол тынышталады.

Арсеналдан дөрекі дауысты, дөрекелікті, «биліктің күшімен бұзуға» деген ұмтылысты алып тастаңыз. Қарым-қатынастың тыныш үні, ашуланшақтықсыз баламен қарым-қатынастағы ең жақсы серіктер!

«Қарлығаш» бөбекжайы» КМҚК педагог-психологы А.В. Зуйкова